

Problemtre og formulering av visjon

Hvorfor? En sosial virksomhet blir til fordi det finnes et problem som må løses. Å jobbe med å formulere hva det problemet egentlig er kan gi en felles forståelse for omfang, beliggenhet og type utfordring. Problemet kan deretter “snus på hodet” og brukes til å formulere en tydelig visjon/formål. Det lønner seg for en sosial entreprenør å kunne formulere begge deler på en tydelig måte både innad i virksomheten og til andre.

Hvordan? Bruk god tid på dette med ildsjelen/sosial entreprenøren før dere snakker i dybden om løsninger. Flere etablerte sosiale entreprenører har endret strategi etter å ha gravd seg dypt nok i problemforståelsen. Dere kan begynne med en rask gjennomgang, og vil raskt få en forståelse av hva som kan sies med sikkerhet, og hva unlimiteren trenger mer kunnskap om. Stol på prosessen og spørsmålene i guiden på de neste sidene.

Når? Det kan være lurt å gjøre dette tidlig i møte med unlimiteren for å få forståelse av problemets omfang og natur, for å sette problemet i perspektiv, og forstå årsaker og konsekvenser.

Tips til deg som er støttespiller:

Har unlimiteren mest fokus på å finne måter å minske negative personlige erfaringer i hverdagen? Det er typisk at i en tidlig fase sosial virksomhet jobber mest med å adressere disse ”konsekvensene”, forankret i personlige erfaringer og dermed både autentisk og forankret i ekte erfarte situasjoner. En slik tilnærming svarer ofte godt til finansieringsrammeverk brukt av stiftelser, private kunder og offentlig tilskudd.

Jobber gründeren også med å endre rotårsakene og de strukturelle årsakene som holder dem på plass? Denne type arbeid er vanskelig å finne en økonomisk bærekraftig

modell for, men er viktig hvis man har mål om at problemet skal forsvinne på sikt. System-entreprenører inkluderer Forandringsfabrikken og Nedefra.

«A problem defined is a problem half solved»

Anbefalt podcast: Your Undivided Attention, Tristen Harris and

Daniel Schmachtenberger,

https://cdn.simplecast.com/audio/1beb2301-b954-4718-ac31-006197b9bf1b/episodes/2ef3ba00-adbe-4c30-8b-d0-cd1c27e7a870/audio/502873b7-1e84-4345-becf-8e4afbe5f06f/default_tc.mp3

Problemtre – metodikk

Metodikken* er skrevet som om en unlimiter skal utføre oppgaven, etterfulgt av tips til deg som støttespiller.

1 Start med stammen og definer problemet du adresserer.

Skriv ned en påstand, 1-2 setninger, som svarer på de veiledende spørsmålene under. Sørg for å bruke data for å understøtte problemstillingen.

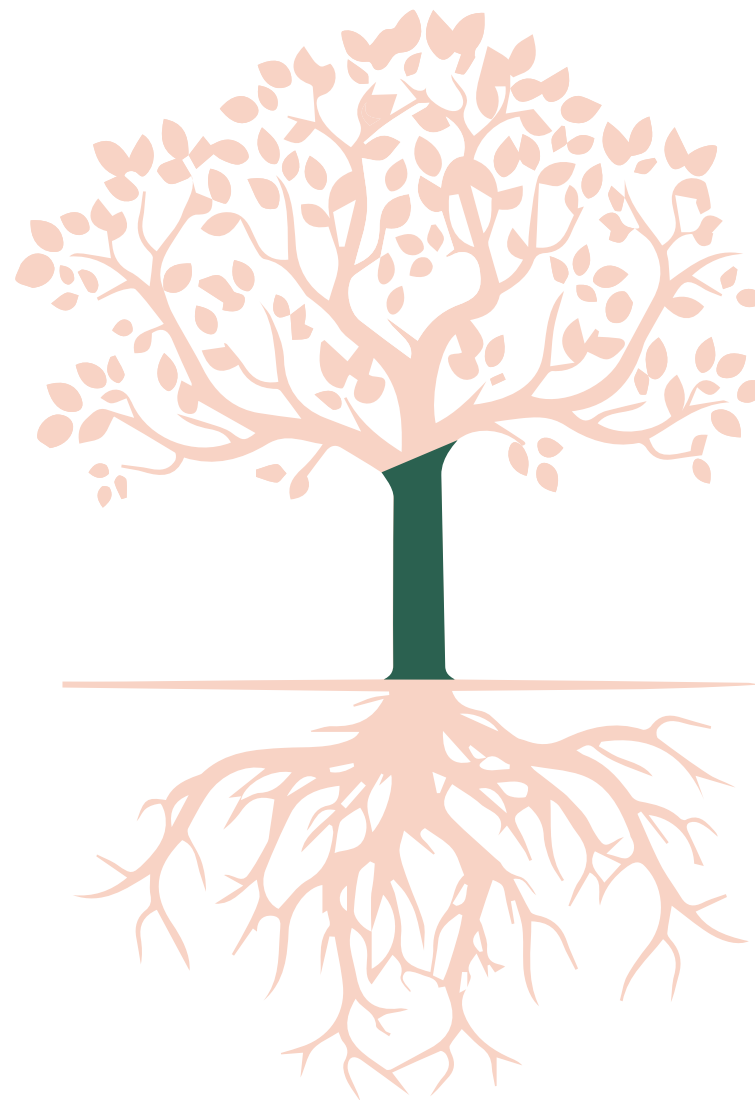
- Hvorfor gjør du det du gjør?
- Hvilket stort problem eller urettferdighet motiverer deg og teamet ditt til å handle i utgangspunktet?

Tips til deg som støttespiller:

Sørg for at problemsetningen er:

- formulert som en negativ setning
- geografisk definert
- har en definert målgruppe
- tallfester omfanget av problemet hvis mulig. Hvis ikke, hent fra forskning eller påpek at det finnes behov for forskning

* Instruksjonene bygger på innhold fra Ashoka sitt interne kurs om systemendring. Referanse er ikke tilgjengelig.

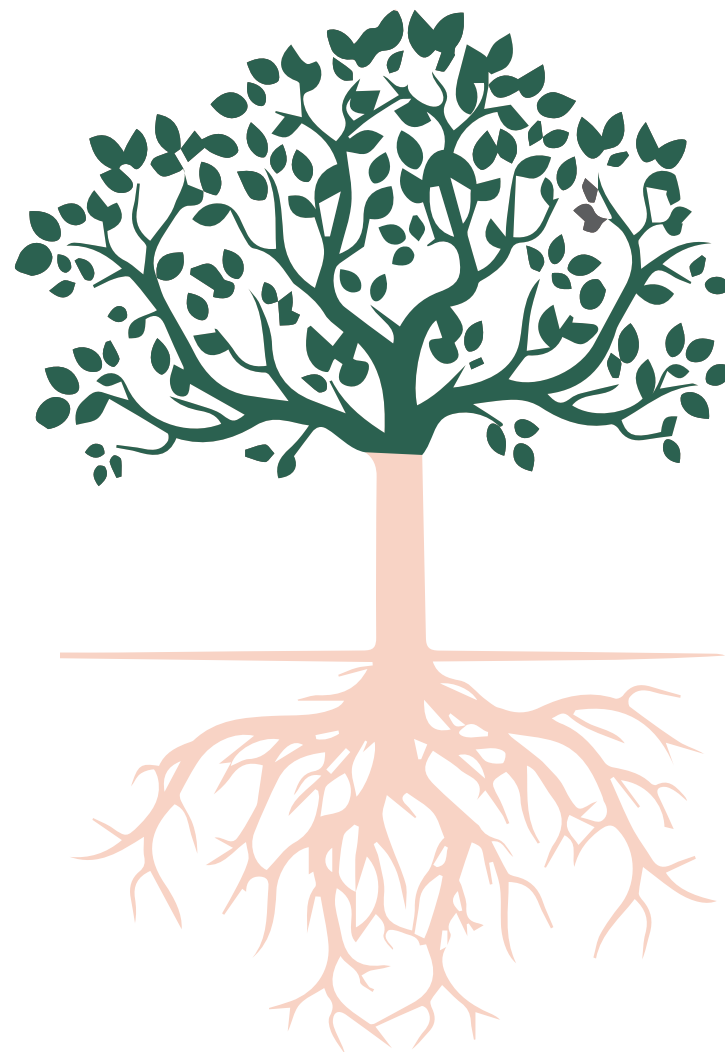
2 Fortsett til kronen på treet hvor du skriver konsekvensene av det store problemet.

Skriv ned 3-4 utsagn som svarer på veiledende spørsmål under i 1-2 setninger. Bruk data for å støtte uttalelsene dine.

- Hvorfor bryr du deg i det hele tatt om det store problemet?
- Hva skjer hvis det store problemet ikke løses i form av sosiale, økonomiske, politiske konsekvenser?
- Hvorfor skal andre interessenter være bekymret eller bry seg om det?

Tips til deg som støttespiller:

Dette kan være en god anledning til å ta språket og mandatene til bidragsytere og beslutningstakere i bruk slik at det blir lett å selge ideen til dem. Velg konsekvenser som de brenner for. Bruk tall og omfang hvis mulig.

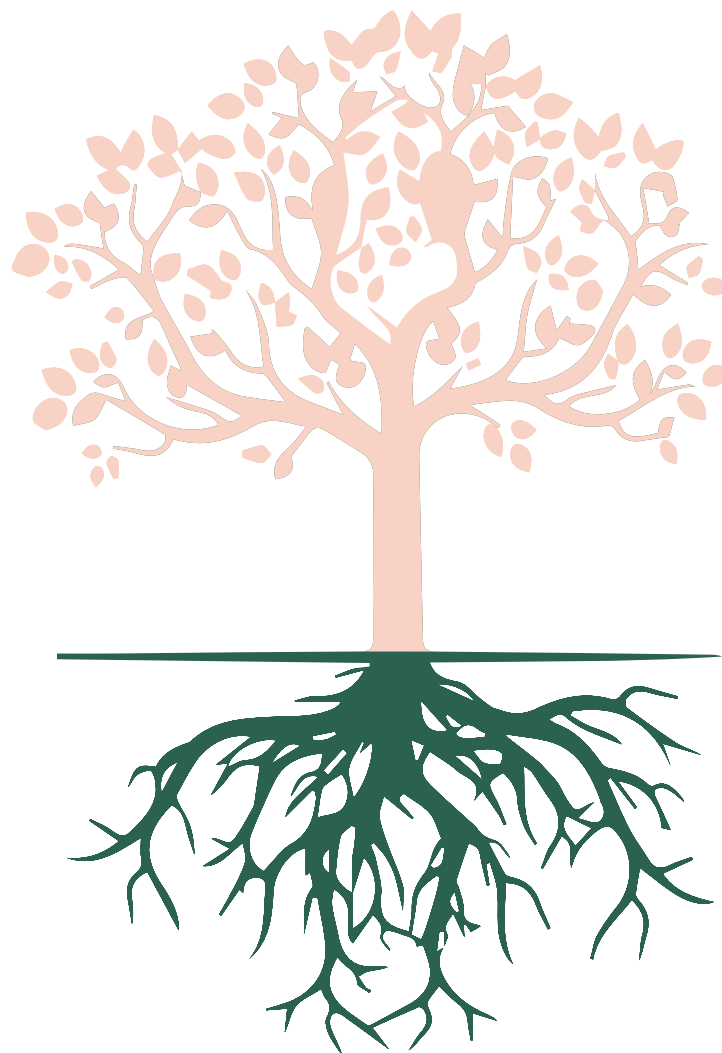
3 Fortsett til røttene til treet hvor du skriver rotårsakene til problemet.

Først skriver du ned 3-4 uttalelser som svarer på det første veiledende spørsmålet under. Vend så tilbake til hver av disse uttalelsene og svar på veiledende spørsmål nr. 2. Prøv å formulere navnet på et system som ligger bak hver uttalelse. For den endelige formuleringen, anbefaler vi å bruke en fast setningsstruktur slik at uttalelsen fra rotårsakene inneholder navnet på det systemet som har ansvar.

- Hvorfor finnes dette problemet? Hva er det som forårsaker problemet?
- Hvilket system er ansvarlig for at å opprette og vedlikeholde grunnårsaken du har identifisert?

Tips til deg som støttespiller:

Bruk sjekklisten på neste side for å kvalitetssikre både formulering og, mest av alt, forståelse av problemet.

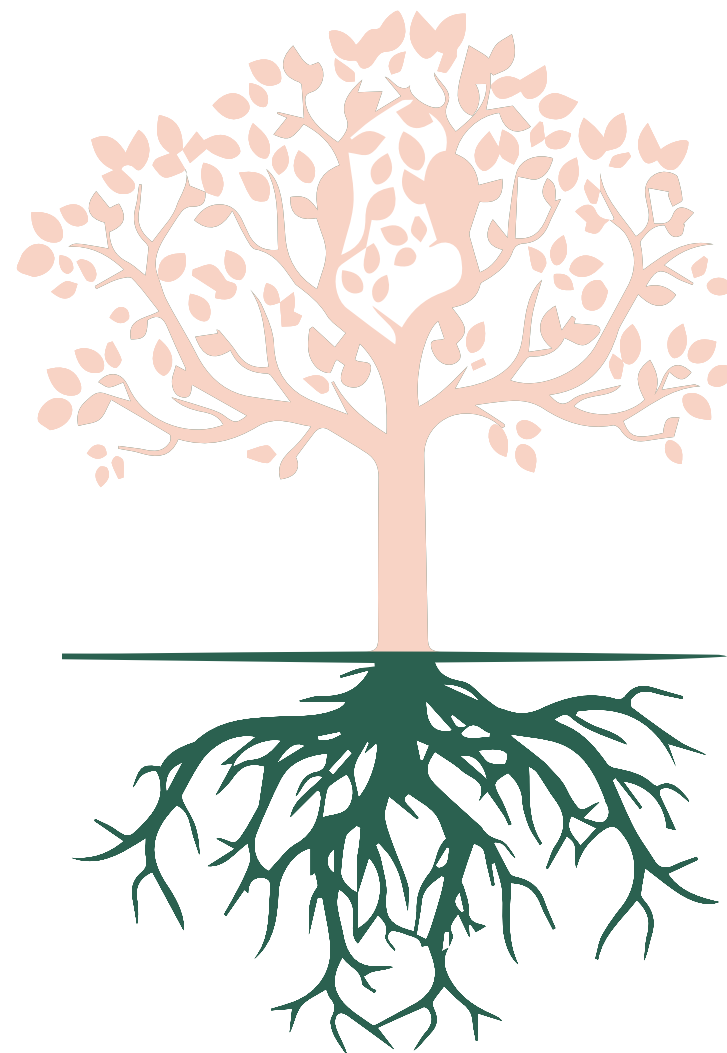
4 Jobbe videre med å endre rotårsakene

Hvis du vil jobbe videre med å endre rotårsakene – dvs. være en system-entreprenør – er det nyttig å velge å fokusere på kun ett av de mange systemene som er oppført i røttene til treet ditt.

Tips til deg som støttespiller:

Ikke alle ildsjeler har ambisjoner å jobbe videre med rotårsakene gjennom systemendring. Det kan likevel være en fordel å ha tenkt på og identifiserte disse på en konkret måte. Dette gir ekspertise i feltet og profesjonalitet under pitching og samtaler med eksterne. Noen få ildsjeler er bare interessert i jobbe med systemene som opprettholder problemet på plass. Disse kan støttes på en annen måte enn de som vil etablere en sosial virksomhet.

Anbefalt online kurs i systemendring: <https://www.ashoka.org/en-us/program/systems-change-crash-course>

Problemtre – sjekkliste

En støttespiller bør bruke denne sjekklisten i møte med en unlimiter for å sørge for problemtreet har blitt brukt på mest konstruktiv måte.

Problem (se s. 67):

- Er problemet formulert som et negativt utsagn?
- Klarte du å unngå å beskrive løsninger? Se etter ord som "behov", "burde" ol.
- Har du fanget det geografiske omfanget av det store problemet?
- Inneholder problemformuleringen din statistiske data som støtter utsagnet ditt?
- Føler du at den problemformuleringen du valgte er den som beveger deg mest?
- Kan problemstillingen din lett gjøres om til en visjon ved å bruke en positiv formulering, og høres det riktig ut for deg?

Konsekvenser (se s. 68):

- Har du vurdert forskjellige typer konsekvenser – sosiale, politiske, økonomiske osv.?
- Ville disse konsekvensene virke overbevisende på viktige interessenter som er i stand til å påvirke det store problemet?
- Inkluderer uttalelsene dine statistiske data?

Grunnleggende årsaker (se s. 69):

- Er det sammenheng mellom systemet og årsakene du har identifisert?
- Har du også vurdert noen systemer som ikke er like åpenbare?
- Inkluderer uttalelsene dine om årsaker geografisk omfang?
- Har du støttet opp uttalelsene om årsaker med statistiske data?
- Har du merket deg en rot-årsak og system som du vil fokusere på, og gir det gjenklang hos deg?